

В НОМЕРЕ:

6

Балмұздақтың
тарихы

8

Жылқы жабдықтары

15

Добрая летняя
традиция

ГАЗЕТА
ПАВЛОДАРСКОЙ
ОБЛАСТНОЙ
ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ
ОРГАНИЗАЦИИ

№№13-14

(394-395)

от 31 июля
2023 года

сeнiң әлeмiн

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Наш выпускной поход

Вот и позади девятый класс, экзамены. Позади и наш выпускной поход на природу. Почему выпускной поход? Потому что выпускного вечера после 9 класса не было,

не положено. А вот в поход на природу мы пошли. И остались очень довольны.

Мы отдыхали, шутили, наслаждались общением. Да, в походе нельзя было готовить на костре, нельзя жарить шашлыки, а нам и не надо было. На нашем столе

было очень много самой разной еды и напитков. Мы понимаем, что это наш последний выпускной поход на природу. Последний, потому что Ваня, Гриша, Яна решили поступать после 9 класса. Ваня - в нефтегазовый колледж, Яна - в педагогический, Гриша - в Лицей. Мы желаем хорошей студенческой жизни, успехов в учебе.

Может по - разному сложиться наша школьная жизнь, наши летние каникулы. Возможно, нас в 10 классе станет больше. Этого никто не знает. Но в нашей памяти останется наш замечательный летний поход, всем классом, вместе с нашим классным руководителем. Да, наша Гульнара Жумадиrowна всегда с нами.

Спасибо всем нам за прекрасный выпускной поход 9 класса.

Анастасия Ольховик,
9б класс
Павловская СОШ
Успенский район

Добрая воскресная традиция

В каждой семье есть свои традиции. Вот мы с сестрёнкой Евой каждую пятницу идём к бабушке с дедушкой. И пробудем у них в гостях до утра воскресенья.

Воскресенье в нашей семье День вкусняшек. Мы вместе с мамой обязательно что - то печем или готовим.

Например, в это воскресенье мы испекли блины. Мама замесила тесто. А мы пекли с Евой по очереди. Блины получились вкусными.

Свои блины мы отнесем и бабушке с дедушкой. Они тоже ждут нас с вкусняшками. Воскресенье нам очень нравится.

Вот такая добрая традиция есть в нашей семье. Она собирает нас за одним столом, и мы с радостью пьем вкусный чай. А за чаем мы и поговорим, и посмеемся.

Замир Гребеневич, 5 б
класс

Павловская СОШ Успенский
район

Ах Лето... почему оно такое короткое?

Я, Питраков Богдан, ученик 39 школы, хочу поделиться, как я провел летние каникулы, и сказать, как все - таки коротко лето...

В мае я закончил 2 класс и получил похвальную грамоту за отличную учебу. 3 июня мы с одноклассниками пошли в пришкольный лагерь. Это Савелий, Арсений, Малика и Я. Там мы кушали, ходили на экскурсии во Дворец школьников, в кинотеатр, в музей, были развлекательные мероприятия, но почему - то мне не очень понравилось, было очень жарко, ребят из нашего класса было мало и не было нашего любимого учителя Елены Валерьевны. После пришкольного лагеря вечером я ходил на вокал в свой коллектив «Свет звезды», группу «Ерке Суле» во Дворце школьников на репетиции, а 11 июня у нас был отчетный концерт на «Ertis promenade». Это было вечером, большая сцена, много зрителей и много оваций. Как тяжело быть артистом! Мы ждали за кулисами своего выхода, нам дали специальные места - гримерки для переодевания, мы волновались перед каждым выходом. Но наши родители и наш руководитель Елена Михайловна нас поддерживали, шутили с нами, выступле-

ние прошло очень классно. После пришкольного лагеря я пошел в летний лагерь во Дворце школьников, две недели отдыха прошли очень насыщенно и интересно. В лагере были дети из разных школ и даже из г. Алматы и Астаны. Они приехали в гости к своим родственникам и попали в лагерь. Но мой отдых не закончился на этом. Я еще ходил в кружок по рисованию «Палитра». А на кружке английского я повторил, как на английском языке можно ответить

и спросить о времени, о еде, где находится бассейн, тренажерный зал. Это мне нужно было для поездки в Турцию на отдых. И вот в начале июля мы с семьей поехали на море. Там мы купались, загорали, играли. Я с дедушкой нырял под воду, искал интересные камни. Вечером каждый день был активный отдых, развлекательные и концертные программы, а еще небо было очень чистое и видны были яркие звезды. И еще чуть не забыл, по дороге из Павлодара в Астану мы ехали на машине и поздно вечером остановились на отдых, и вот тут меня ожидало восхищение. Небо было все в звездах, мы увидели созвездия «Большую и Малую медведицу», «Млечный путь». А еще можно было увидеть спутники. Они летели высоко, как маленькие яркие звездочки. Такого яркого неба очень редко увидишь в Павлодаре. Отдых на море был замечательным.

В течение лета мы встречались с одноклассниками, звонили друг другу и даже встречались на занятиях спортивного кружка Дзюдо «Тор spar kids». Поздравляли с днем рождения одноклассников Малику и Арама. Был на дне рождения своих друзей тройняшек

Гоши, Славы и Вики. Это мои друзья. С ребятами мы жили в одном доме и сейчас ходим в одну школу и на кружок «IT» во Дворец школьников. А еще поздравлял Ярослав, это моя двоюродная сестра. В Павлодаре проходила выставка эксклюзивных машин, и мы с папой ходили, смотрели. Там были машины прошлого века, машины различной окраски, с разными мощностями двигателей со спойлерами, турбо-наддувом.

И вот еще интересное, я посетил «Парк космических приключений» - «Космодрайф», испытал, что такое гироскоп и как тренируются космонавты для полета в космос. С помощью специального прибора измерял свой вес на разных планетах. Если на земле мой вес 33 кг, то на Юпитере 185 кг, на Сатурне 163 кг. Несмотря на то что летние каникулы для отдыха, но я занимался чтением книг, которые нам задали на лето и математикой. Я продолжаю посещать спортивные кружки. Сейчас уже середина августа, скоро в школу. Да хочется встретиться со своими одноклассниками. Но жаль, что лето очень быстро проходит.

Питраков Богдан, 39 школа
г.Павлодар

Здравствуйте, уважаемые журналисты!

Меня зовут Демешко Варя. Так вот моя жизнь изменится, потому что с 1 сентября я буду учиться в 17 школе города Павлодара. А до этого целых три года я училась в сельской школе.

Сейчас я хорошо отдыхаю у своей бабушки Лены. А живёт моя бабушка в маленьком селе Дмитриевка в Успенском районе.

Вместе с Сашей и Кристиной мы помогаем бабушке по хозяйству, ухаживаем за животными, по вечерам поливаем грядки и цветы. А красивых цветов у бабушки много. А ещё мы много печем. Почти каждый день на столе блины и блинчики с начинкой, пирожки или пряники, кексы. По воскресеньям на столе обязательный торт или пирожное.

В июле вместе с мамой и папой ездили в Баянаул. Мы купались,

загорали, ходили в горы. В Баянауле очень красивая природа.

В городе Павлодаре мы много гуляем, ходим на аттракционы, в Батыр мол, кушаем вкусняшки. Потом мы приехали в деревню к бабушке. Мне нравится отдыхать и помогать бабушке. Хожу в гости, играю, общаюсь с друзьями.

Осенью я снова приеду на каникулы к бабушке.

Варя Демешко, 4 класс
СОШ 17 город Павлодар

О кружке «Веселый английский» замолвлю я слово

В Павловской СОШ в пришкольном лагере «Радуга» проводились секции, занятия кружков по языкам.

А я расскажу о кружке «Веселый английский». Проводился кружок английского языка «Веселый английский». С нами работала учитель английского языка Литвин В.Г. Вероника Геннадьевна проводила кружок в игровой форме один раз в неделю для отряда «Веселые ребята» и один

раз в неделю для отряда «Патриот».

На наших занятиях мы повторяли любимые темы по английскому языку, такие, как «Алфавит», «Цвета», «Обратный и прямой счёт», «Животные», «Музыкальные инструменты», «Погода и Природа» и многие другие.

Занятия кружка по английскому языку проходили в различных формах: КВН, Поле чудес, викторина, игры, соревнования.

В конце итогового мероприятия ребята получили сладкие призы за проявленную активность.

Занятия кружка по английскому языку нам понравились.

**Кира Новикова, 6 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Ах, Баянаул, Баянаул

Лето нынешнего года подарило мне отдых в Баянауле. Почему? Потому что я отличница учебы, активистка и хорошая спортсменка.

Этим летом я поехала в лагерь. У нас было много выездов. Сначала мы поехали на экскурсию по Баянаулу. Нам рассказывали легенды про местные достопримечательности. Потом мы приехали в корпус. Здесь началось мероприятие по спорту. Мы заняли первое место в эстафете.

1 июля у нас была «Визитка». Визитка - это самое главное мероприятие в лагере. На ней каждый

отряд выступает и показывает, на что он способен. Мы танцевали и пели песню, и показывали сценку. Жаль, мы заняли только второе место. Однако, решили, что это - не конец света и расстраиваться не надо.

На следующий день мы поехали на скалу Кемпиртас. Мы узнали, что, по легенде, там жила молодая девушка, но она стала злой и превращалась в злую Бабу-Ягу. И вправду, с одной стороны, ты видишь молодую девушку, а с другой - старуху. Это место было великолепно и очаровательно. После этого мы поехали в лагерь. В лагере мы ходили на прогулки в лес. В лесу мы пили воду из родника.

В понедельник мы поехали на озеро Сарын көл. На этом озере чистейшая вода. Мне понравился отдых в лагере. А еще нас очаровала красота Баянаула.

Отдых в Баянауле подарил мне знакомство с ровесниками. А теперь у меня появилось очень много друзей. Спасибо, Баянаул, за чудесный отдых и красивую природу.

**Тамирис Кушмагулова, 5 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Отдых на озере Зеренда

После Астаны мы поехали в Кокшетау. В этом городе живет сестра папы. В Кокшетау много красивых мест. Мы решили поехать на озеро Зеренда. Это совсем близко к Кокшетау, всего 45 километров от города. Вот на мой день рождения мы поехали на озеро Зеренда. А мой день рождения - 6 июля. Мне исполнилось 9 лет.

Как же там красиво! И отдыхающих на озере много. Там мы тоже покупались, поиграли, сходили на аквагорку. В Зеренде сходили в кафе, там отметили мой день рождения. Мне очень понравилось пирожное.

Вечером мы вернулись в город Кокшетау. В городе две семьи (наша и тети) пошли гулять на набережную. Набережная, как и в Павлодаре, тоже красивая. На набережной был концерт, посвященный Дню столицы.

Мне очень понравились поездки и развлечения. Так прошел мой день рождения. Этот день рождения я никогда не забуду! Спасибо папе с мамой и семье тети за чудесный праздник!

десный праздник!

**Даяна Аусагитова, 3 класс
Павловская СОШ Успенский район**

Отдых в Боровом

Из Астаны на поезде мы поехали в Боровое. В Боровом мы сходили на площадь Абылай - хана. А

После похода в горы мы перекусили и поехали купаться на озеро АкБура. Да, озеро кра-

еще мы покатались на верблюде. Здорово, такая высота! Скатывались с высоты на тарзанке, надев специальное оборудование. Мне очень понравилось, даже не было страшно.

Потом мы поднимались на гору Белектау. Когда поднялись на гору, то не сразу посмотрели вниз. Вид сверху, с горы, очень красивый, не передать словами. Мы там наслаждались видом на озеро, другие горы, леса...

сивое. А еще мы покатались на катамаране, на водяном шаре аквазорбе.

К вечеру вернулись домой уставшие, но очень довольные. Знаете, нам очень понравилась поездка. Думаю, наша семья на следующий год снова поедет в Боровое.

**Даяна Аусагитова, 3 класс
Павловская СОШ Успенский район**

Юбилейная Астана

Мы с семьей: папа, мама, брат и я поехали в Астану на поезде. В Астане нас встретил мой дядя, и мы весь день гуляли по городу. Столица наша! Здесь так красиво везде.

спускались вниз, было очень круто. Мы даже облились водой, когда съезжали, хотя нам дали специальный плащ-непромокайку. Потом покатались на машинках, посетили парк динозавров, очень

Я давно хотела побывать на Байтереке, мы и там были, там всё красиво. Очень высокое здание Байтерек. Когда поднялись на самый верх, весь город был как на ладони, всё видно. Красота! Затем сходили в Хан Шатыр. Это торговый - развлекательный центр. Там мы побывали на разных аттракционах. Больше всего мне понравился водный аттракцион, где мы с папой садились в лодку и на скорости

много гуляли по городу, увидели живую красивые высокие здания.

Город Астана (в этом году столице 25 лет) мне очень понравился. На следующий год обязательно постараемся съездить ещё.

**Даяна Аусагитова 3 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Жаз жайнатып, күн күлдіріп...

Жазғы демалысқа шығып, мез болған балалардың көптен асыға күтетін қуанышы-жазғы сауықтыру лагері екені анық. Сәби көңіл қызық, қуаныштан құр қалмағаны-ата-анаға да зор бақыт емес пе?!

Мичурин жалпы орта білім беру мектебі де биыл дәстүрлі

қазақ тілі танымдық сабағы мен сурет салу студиясында жалғасын табады. Балалар топқа бөлініп, ұрандарын мез бола айтып, көңілді сап түзеп мектеп ішін шаттыққа толтыруы - ұстаздар үшін үлкен мереке секілді. Лагерь барысында көшпелі планетарий келіп, балаларды қиял

жазғы сауықтыру лагерь маусымына зор ықыласпен кірісті.

19-маусым күні «Болашақ» демалыс лагерінің екінші ауысымы балаларға тосын сыйға толы қуанышпен басталды. Көңілді тәрбиеші апайлар, белсенді спорт жаттықтырушысы, мейірімді аспазшы апайлар балаларды құшақ жая қарсы алды.

Жазғы лагерьдің әр күні, сағаты мен минуты жоспарланып, әр іс-шара кезегімен тапжылмай жүргізіліп отырады. Балалардың құнарлы тамақтануы мен спорттық дағдылары қатаң бақылауда болып, уақыты тиімді әрі пайдалы өтуі басты назарға алынған. 10 күннің әр күні атаулы мерекеге арналады: достық күні, теңіз күні, балмұздақ күні, үндістер мейрамы күні, спорт күні, ертегі күні, экология күні, денсаулық күні, мамандық күні. Әр атаулы күні балалар соған сай киініп, іс-шараларға қатысады. Таңертеңгі таза ауада көңілді жаттығудан басталатын күн түрлі ойындармен, ән-би үйірмесімен,

әлеміне жетелеп, қуаныштарын екі еселеді. Балаларға тосын сый ауыл ішіндегі «Балдәурен» оқу-сауықтыру орталығына барумен жалғасын тапты. Тұзды шахтада демалып, пайдасы зор оттеккі коктейль ішкен балалар ерекше қуанышқа кенелді. Балалардың лагерьден үйренген әдет-дағдыларына ата-аналары да ризашылығын білдіруде. Адамгершілік, достық, мейірім басты ұрандарына айналған балалардың лагерьден кеткісі жоқ. Жазғы лагерьдің қызықты әрі табысты өтуі тәрбиеші ұстаздардың ерен еңбегі екені даусыз. Осы орайда балажан, білікті Айспу Алибаева, Ляззат Исабаева, Сандуғаш Нұрпейісова, Николай Логинов, Светлана Мосияш, Анжелика Рыбалко есімді ұстаздарға зор алғыс білдіріп, еңбегіне сәттілік тілейміз!

Қуанса бала қуансын, өмір мәні де сол емес пе?! Ата-ана мен ұстазға да көрегі осы.

Ақмарал Айғараева Мичурин мектебінің мұғалімі.

Қызыққа толы жазғы лагерім...

Павлодар қаласының жалпы білім беретін барлық мектептері сияқты Ленин кентіндегі 33 мектеп жанынан да жазғы лагерь ұйымдастырылған. Басты мақсат- балалардың бос уақытын тиімді пайдалану, мазмұнды, қызықты етіп өткізу.

Осы мақсатта мектебімізде көңілді демалыс үшін барлық жағдай жасалған. Белгіленген тақырыпқа сай түрлі жұмыстар жүргізіледі: танымдық ойындар, спорт эстафеталары, зияткерлік ойындар, дебаттық кездесулер, тілдік курстар сағаттары, конкурстар, викториналар, т.б. Лагерьдің әр күні қызықты өтуде. Жоспарлы түрде қызықты көштер, спорттық жарыстар, театрға бару өткізіліп тұрады. Балалармен өткізіліп жатқан түрлі шара-

лар балалардың көңілінен шығуда. Лагерь жұмысына тәлімгерлік етуге 6-7 сынып оқушылары белсене ат салысып жатыр.

Мен- «Болашақ» тобының тәлімгерімін. Біздің топта 26 бала дем алады. Бұл топқа Гүлмира Сәрсенбайқызы, Зарина Маратқызы, Гүлнар Аманқұлқызы жетекшілік етеді. Мұғалімдеріміздің нұсқауымен балалардың демалысының көңілді өтуіне көмектесеміз. Таңғы жаттығудан басталатын лагерь жұмысы түрлі ойындармен жалғасын табады. Балалардың денсаулығын нығайтуда асхананың орны да ерекшеленіп көзге түсіп тұр. Күнделікті ас мәсірлері де көңілдерінен шығып жатыр. Би үйренеміз, түрлі ойындар ойнаймыз. Қауіпсіздік ережелерінің сақталуын да қадағалап, естен шығармаймыз. Ал тобымыздың тың балалары сондай тәртіпті, ұйымшыл, кез келген жарыстарға жұмыла дайындаламыз. Олармен бірге уақытымыз өте қызықты өтеді. Мектеп жанында бассейн, кино залы бар. Кітапхана жұмыс істейді. Балалар жиі барып, өздеріне ұнаған кітаптарын алып оқиды.

Біз үнемі оларға көмектесіп,

Лагерьдегі күндерім

Көптен күткен жазғы демалыс басталып, барлық балалардың қуанышында шек жоқ.

Мен де демалысты асыға күттім. Биылғы жазғы демалысымды мектеп жанындағы сауықтыру лагерінде демалудан бастадым. Уақытымды достарыммен бірге өте қызықты өткіздім.

Лагерь тәрбиешілері күнделікті қызықты тақырыптық шаралар, медбике апай сауықтыру процедураларын, спорттық сайыстар мен жаттығулар, психолог апай психологиялық тренингтер мен ойындар, тағы да басқа түрлі шаралар өткізілді.

«Лагерь аруы», «Жайдарман» сайысы, «Біз өнерлі баламыз», «Ертегілер еліне» саяхаты, «Екі

жұлдыз» әндер байқауы, «Менің туған өлкем» суреттер сайысы, тағы да көптеген есте қаларлық тәрбиелік іс-шаралар қызықты да мазмұнды өтті.

Балаларға жазғы демалысты ұйымдастырған барлық ұстаздарға алғыс білдіремін.

**Павлодар ауданы
Кеңес негізгі мектебінің
4-сынып оқушысы
Молдахметов Алихан**

Көңілді демалыс

Балалар үшін жазғы демалыстың орны қандай ерек екені баршамызға мәлім. Ал осы демалысты пайдалы әрі қызықты ету – жазғы сауықтыру лагері тәрбиешілерінің қаперінде. Осындай маңызды әрі жауапты

жұмыс кезеңі біздің мектебімізде де 1 маусым күні – балаларды қорғау күнімен басталып кетті. Кеңес негізгі жалпы білім беру мектебінде маусым айында жазғы лагерь сауықтыру орталығы жұмыс жасады. Мұнда балаларға қызықты тәрбиелік

іс-шаралар ұйымдастырылып, әртүрлі үйірмелер жұмыс жасады. Жалпы лагерьдің мақсаты- патриоттық тәрбие мен салауатты өмір салтын насихаттау болып табылады. Сондай ақ, түрлі спорттық және мәдени іс-шаралар ұйымдастырып, балалардың шығармашылық қабілетін шыңдады. Лагерь барысында әртүрлі байқаулар ұйымдастырылып, балалар белсене қатысты. Әр күн сайын балалар «Жайдарман», сұрақ викториналарына, спорттық ойындарға, іс-шараларға белсене қатысты. Сонымен қатар балалар ойын-сауыққа ғана назар салмай, білімдерін де кеңейтті. Лагерьдің жабылу салтанатында тәрбиешілер ұйымдастырылған суреттер сайыстарына да белесен қатысып, өз өнерлерін көрсеткен барлық балаларды марапатталды.

**Мадине Азира
Кеңес мектебінің бастауыш
сынып мұғалімі.**

қастарында боламыз. Күн сайын қызықты тақырып бойынша жұмыс жоспарланады. «Қазақтың салт-дәстүрлер» күні, «Ұлттық киім» күні, «Пираттар» күні т.б іс-шаралар оқушылар көңілінен шығып, ата-аналар тарапынан берілген алғыс, бізге қанат бітірді. Жоспарланған күндері қалаға шығып отырамыз. Ш.Айманов атындағы кинотеатрға, Ж.Аймауытов атындағы қазақ драма театрына барып кино, қойылым көрдік. «Нептун» сауықтыру кешенінде болдық. Бұндай саяхаттар балаларға өте ұнады. Эмоцияларын айтып жеткізе алмай, қуаныштан көздері жап-жұлт етіп балғын жүздері мазайрады. Жазғы демалыс қызықты өтіп жатыр. Кішкентай балалармен

жұмыс істеу, оларға әр нәрсенің қыр-сырын үйрету ақыл айту, қамқорлық көрсету маған қатты ұнады. Асфальтқа сурет салу кезінде, түрлі ойындар кезінде әр баланың қиялын байқайсың. Өзіміз де сондай болдық қой, сондықтан олардың жанын түсінеміз, қалауын айтқызбай білеміз. Қолдан келгенше демеу болып, әр сәтте көмектесіп отырамыз.

Лагерьде өткен түрлі іс-шаралар балалардың бір-бірімен араласып, достасып кетулеріне ықпал етеді деп ойлаймын. Күні бойы теледидар алдында немесе ұялы телефон шұқылап отырғанша жазғы уақытты осылай қызықты, мазмұнды өткізген әлдеқайда пайдалы екені даусыз. Осындай көңілді, әсерлі демалыс ұйымдастырған мектеп әкімшілігіне, лагерь басшысы Шандыбасова Гүлжан Бейбітқызына, ұстаздарға үлкен рахмет айтамыз.

**Дарибаева Камила, «Болашақ»
тобының тәлімгері
7 сынып оқушысы
№33 Жалпы орта білім беру
мектебі Ленин кенті**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Ертіс өңірінің ежелгі киелі нысандары

Жыл сайын Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығының мұрындық болуымен «Туған

Қамқоршылық кеңесі басқарған екен. Кесене аумағында түнеуге болатын үй бар. Жаңа кешенде-биіктігі 9 және 12 метр болатын екі күмбез,

жер» бағдарламасын іске асыру аясында «Ертіс өңірінің ежелгі киелі нысандары» атты көшпелі туристік-өлкетану тәжірибесінің ұйымдастыру дәстүрге айналған. Өңіріміздің мәдени-тарихи мұрасын зерттеп-білу және сақтауды мақсат еткен шараға Орталығымыздың жас өлкетанушылары белсенді қатысуда.

Сол көшпелі туристік-өлкетану тәжірибелері жөнінде айтар болсақ, 2019 жылы XIX

50 автокөлікке арналған тұрақ және тікұшақ алаңы салыныпты. Жалпы, Шалдай қарағайлы орманының табиғаты мен ауасы ерекше. Балалар өлкетану білімін кеңейтіп қана қоймай, сонымен қатар табиғат аясында жақсы сергіп қайтты.

2021 жылы тәжірибе бағдарламасы аясында келесі киелі нысанымыз Ертіс-Баян өңіріндегі Ислам руханиятының қайнар көзі болған Ақкөл-Жайылмадағы Исабек ишан хазіреттің кесенесі болды. XIX ғасырдың басында Исабек

ғасырдың екінші жартысы – XX ғасырдың басында өмір сүрген белгілі діни қайраткер Ғабдул-Уахит хазірет бабаның кесенесіне барып қайттық. Кесене Павлодар қаласынан 150 шақырым жерде орналасқан. Нақтырақ айтсақ, Шарбақты ауданының Арбиген ауылынан 15 шақырым қашықтықта «Ертіс орманы» мемлекеттік орман табиғи резерватының аумағында тұр. Кесененің шырақшысы Ермек Рахметов ағамыз жас өлкетанушыларымызға Ғабдул-Уахит Хазірет 1853 жылы дүниеге келіп, алғашқы білімін молдадан алып, әрі қарай оқуын Бұхарада жалғастырғаны жайлы, оқудан кейін өз білімін халыққа жеткізу үшін үйіне, яғни Шарбақты ауданы Есілбай ауылына оралып, медресе ашып, мұғалім болып, Арбиген ауылының жанына мешіт салып, имам болғаны жайлы да егжей-тегжейлі баяндап берді.

Оның айтуынша, 2012 жылы халық ақшасына жаңа кесене салыныпты. Құрылысты облыстық

Ишан Ақкөл-Жайылмада медресе ашып, мешіт салыпты. Оның ықпалымен Баянауыл аймағының ондаған діндарлары алғаш рет Меккеге қажылық жасаған екен. Исабек Ишанды бүкіл Сарыарқа сыйлап, ерекше құрмет белгісі ретінде 2011 жылы екі кесене, мешіт және қажылар үйі бар тарихи кешен салған. Үш күмбезді мазарда Исабек Ишанның өзі, оның жалғыз ұлы Нұрмұхамед пен інісі Мұхаммед Нияз жатыр. Қасында бір күмбезді кесенеде Исабек Ишанның ұрпағы Жандарбек қожа жерленген. Ақ тастардан қаланған екі кесененің бірінің биіктігі 9 метр, екіншісінің биіктігі 7 метр. Мәрмәрдай ақ тастар 362 әулиесі бар Маңғыстау даласынан жеткізілген. Айналасы көріктендіріліп, рухани-тарихи ақ кесенелер кешені–мәдени ескерткіш, мәдени мұраға айналды.

Сарыарқада ислам дінін таратушылардың бірегейі болып, ел ішінде зор беделге ие болған Исабек ишан атамның өмірімен танысқан тәрбиеленушілеріміздің алған мәліметтері тарихи-өлкетану бағытындағы зерттеу қызметін дамытуға ықпал ететіні сөзсіз.

Ал 2022 жылдың күз айында жас өлкетанушыларымыз Республика күнін мерекелеуге орайластырылған «Ертіс өңірінің ежелгі киелі нысандары» көшпелі туристік - өлкетану практикумы аясында Баянауыл ауданының Жанажол ауылына жол тартты. Баянауыл ауданында дүниеге келген ақын, этнограф, тарихшы, рухани ағартушы, қазақ халқының жарқын

ру бойынша Қазақстан Республикасы Білім Министрлігі Бас үйлестірушісі болып табылатын, «Туған өлкем» республикалық фестивалі аясында Баянауыл ауданының Теңдік ауылында өтті.

Бұл жолы тәрбиеленушілерімізді жергілікті өлкетанушы Қайриден Нухинович Музафаров қарсы алып, «Ақ келін» тарихи-мемориалдық

тұлғаларының бірі Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің кесенесіне барды. Бірі зиратхана, бірі қабірхана. Қабірханада Мәшһүр Жүсіп Көпеев жерленген. Оның үстінде мәрмәрдан жасалған тоғыз тонналық құлпытас орнатылған. Кесенеден 73 баспалдақ төмен түсіреді, яғни Мәшһүр Жүсіптің өмір сүрген жылдарымен сәйкес келтірілген. Кесененің басына көтерілу қиын емес, демалатын орындықтар қойылған екен. Кесене маңайында екі қабатты қонақ үй, Мәшһүр Жүсіп мұражайы және ас үйлер салынған. Құрбандықшалатын жерлер де ойластырылған. Мәшһүр Жүсіп кесенесіне әр түрлі елдерден адамдар келіп, тәу етеді. Осы жағдай халық санасындағы культтік объектінің киелі мағынасын ашып көрсетеді. Кесененің айналасында ақынның өлеңдері тасқа бастырылыпты.

Музейде да өлкетанушыларымыздың назарынан тыс қалмады. Ол жерде Мәшһүр Жүсіп Көпеевтің тұтынған

бұйымдары мен киімдері, суреттері және де басқа да заттары сақтаулы. Ақын өмірінен алуан түрлі деректер беретін материалдар мен қолжазбаларының көшірмелері, әр жылдары жарық көрген кітаптары бар екен. Бұл сапарымыз өте сәтті және қызықты болды. Тәрбиеленушілеріміз көрген-білгендерінен жақсы эмоционалдық әсер алды. Бұндай практикумдар балаларымыздың өзіндік іздену жұмыстарын ұйымдастыру мен танымдық қабілеттерін дамытудағы қосар үлесі орасан зор.

Сонымен, биыл, яғни 2023 жылдың маусым айында 1 күндік туристік-өлкетану практикумымыз «Төрт тоқсан» ұлттық мәдени-ағарту жобасының тұжырымдамасын іске асы-

ру кешені яғни ағартушы Мұса Шорманов кесенесіне, ауыл мәдениет үйінің екі музейі бойынша экскурсиялар өткізді. Мәдениет үйінде оқушылар ұлттық жәдігерлер мен осы жерде туған тарихи тұлғалардың музейімен танысты. Академик Қаныш Сәтбаев оқыған мектептің орнын көріп, ата-анасының жерленген жеріне құрмет көрсетті. Қайриден Нухиновичтің бастамасымен Қарағанды облыс, Бұхар жырау ауданындағы Садық қыстау шатқалында, Далба тауының оңтүстік беткейінде орналасқан, қазақ даласының ұлы ойшылы, ақын, би Бұхар жырау Қалқаманұлы кесенесіне жол тарттық. Кесене биіктігі 12 м жетеді екен. Табаны үш таған болып келетін бұл кесене қазақтың ұлттық бас киіміне ұқсас келеді де, кезінде ұлы бабамыз аңсап кеткен үш жүздің, бүкіл елдің бірлігін бейнелейді. Күмбездің ұшар басына Қазақстандағы көптеген кесенелерді безендіргенде пайдаланылған алтын жалатқан ислам дініне тән жарты ай белгісі қондырылған. Кесененің іші және сырты ақ мәрмәрмен көмкерілген екен. Бұл сапарымыз ұзақ болды, күн ыстық, жол алыс, бірақ өз ісінің шебері, тарих пәнінің мұғалімі, зейнеткер Қайриден Нухинович ағамыздың тың мәліметтерге негізделген аңыз әңгімелері өлкетанушыларымыздың білімін кеңейтіп қана қоймай, өз бағытындағы жасап жатқан жұмыстарына деген қызығушылықтарын одан әрі арттыра түсті.

- «Ертіс өңірінің ежелгі киелі нысандары» атты көшпелі туристік-өлкетану тәжірибесі аясында жүзеге асқан бұл шара жас ұрпақтың танымдық қабілеттерін шыңдап, киелі және қасиетті орындарды құрметтеуге үйретеді. Біз өзіміз үшін көптеген қызықты жерлерді көрдік, тарихын білдік. Сол арқылы Ертіс өңірінің тарихы мен тарихи тұлғалары туралы ой-өрісіміз кеңейді. Болашақта біз осы алған білімімізді жинаған мәліметтерімізді ғылыми-тәжірибелік жобаларды әзірлеу барысында қолданатын боламыз, -дейді «Жас өлкетанушы» балалар бірлестігінің тәрбиеленушісі Сейсембай Нұрасыл.

«Балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы» КМҚК «Өлкетану» бөлімінің меңгерушісі Ж.Ж.Машкентаева

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Балдай тәтті балмұздақтың тарихы

Жаз маусымында көшеде, кафелерде, дүкендерде балмұздақтардың түр-түрі қаптап

билігінен кеткен кезде ас әзірлеуші Де Марко уәдесінде тұрмай, балмұздақ дайындау

балмұздақтың жасау әдісін білген көрінеді. Десерт тағамдарына олар қант қосып қатырылған сүт ұсынады екен. Кейіннен бұл әдісті француздар да қолданған. Уақыт өте келе балмұздақтың түрлері жер жүзіне тараған. Әрбір ұлт өкілдері дайындау әдісіне өзгеріс енгізуге тырысқан. Австрия жұртшылығы балмұздаққа шokolod, итальяндықтар түрлі жемістер, жаңғақ дәндерін қосуды ойлап шығарған.

Балалық шақта балмұздаққа әуестенбеген адам жоқ шығар. Бәріміз де балмұздақты күннің аптап ыстығы тұрмақ ауа райының салқын мезгілдерінде тұтынуды күнделікті дағдымызға айналдырғанымыз белгілі.

Жалпы, балмұздақтың құрамы майлылығы 10 пайыз сүт, құрғатылған сүт (9-12%) сонымен қоса протеин, лактоза, қант (12-16%), бояу қоспалары (0,2-0,5%) және судан (55-64%) тұрады.

Бір ғана құтыдағы балмұздақтан 270-тен 375 калорияны кездестіруге болады. Бүгінде шokolad, жаңғақ, жеміс-жидек, тосап, карамель,

қабындыратын бұл тәттінің кейде адам ағзасына пайдасы да бар екен. Оның бір сыры тәтті құрамындағы инулинде жатыр.

Инулин – майлылығы басым балмұздақтың орнын басатын қоспа. Мұның бірден-бір пайдасы ағзадағы майлылықты азайтады. Сонымен қатар құрамы лактоза, кальций, магний секілді түрлі дәрумендермен бірге ацидофильді қоспалармен байытылған балмұздақтың пайдасы асқазан, ішек жолдарының жұмыс істеу қабілетін жақсартып, микрофлораның артуына септігін тигізеді екен. Бұдан бөлек жүрек-қан тамырларының жұмысын, көз-тері қабілеттерін жақсартады.

Демек, тәттіні балалардан бастап қарияға дейін тұтынғанның зияны жоқ. Денсаулыққа пайдалы тұстары да баршылық. Тек шамадан тыс жеуге де болмайтынын есте сақтаңыз.

БАЛМҰЗДАҚҚА ДЕГЕН ҚҰМАРЛЫҒЫМЫЗДЫҢ ТАҒЫ БІР СЕБЕБІ – СЕРОТИН. БҰЛ ҚОСПАНЫҢ АДАМ АҒЗАСЫН СЕРГЕК СЕЗІНТІП,

тәтті тоқаш, банан шырыны секілді дәмдеуіштер қосылған түрлі балмұздақтарды кездестіруге болады.

Балмұздақ шамамен сүтті,

ЖАҒЫМДЫ КӨҢІЛ-КҮЙ СЫЙЛАЙТЫН ҚАСИЕТТЕРІ БАР. ӨСІРЕСЕ КӨҢІЛ-КҮЙІ ТҮСІҢКІ, ЖАН КҮЙЗЕЛІСІНДЕ ЖҮРГЕН АДАМДАРҒА ТАПТЫРМАЙТЫН ЕМ ДЕЙДІ МАМАНДАР.

Балалықтың бал дәмін еске түсіретін балмұздаққа деген қызығушылығымыздың артып, күнделікті тұтынуымыздың бірден-бір сыры осында жатыр екен.

Балмұздақ дайындау тәсілі Күннің ыстығында балмұздақ жегенді кім ұнатпайды? Осы балмұздақты үй жағдайында да жасауға болады. Ендеше, дәмді балмұздақты жасап үйренейік.

Қажетті заттар:

- 1 литр сүт
- 2 кесе шекер
- 100 гр сары май
- 1 шәй қасық крахмал
- 5 жұмыртқа сарысы

Дайындалуы:

Сүтке сары майды салып отқа қоямыз. Қайнауы қажет.

Басқа ыдысқа шекер, крахмал, сарыуызды салып, миксермен араластырамыз. Араласқан соң оған керегінше сүт қосамыз. Оның сұйықтығы қаймақ сияқты болуы керек.

Оны қайнаған сүтімізге аз-аздан салып, ұдайы араластырып тұрамыз. Қайнаған соң оттан түсіріп, ыдысымызды салқын суға салып суығанша қозғаймыз. Суыған соң қалыпқа салып тоңазытқышқа қоямыз.

Балмұздақ дайын. Ас болсын!

Ақпарат дереккөзі:
<https://massaget.kz>

кетеді. Тіл үйірер мұздақты жылы күндері сүйсіне жейміз, ал оның шығу тарихы туралы ойланып көрдіңіз бе? Келтірілген кейбір деректерге тоқтала кетсек. Ең алғаш рет балмұздақты Еуропаға Марко Поло әкелген көрінеді. Өзінің кезекті саяхаттарының бірінде ол Қытайда балмұздақтың қалай жасалатынын көреді де, содан кейін оны Италияға алып келіп, ең алғаш рет әзірлеген екен.

Басқа бір нұсқаға үңілсек, Екатерина Медичи Францияға Дюка Орлеанскийге тұрмысқа шығу үшін барған кезде өзімен бірге балмұздақ дайындау мәзірін жақсы меңгерген ас әзірлеушіні ала кеткен екен. Келесі бір нұсқада былай дейді: Өте ертеде, ағылшындық І Карл өзінің жақындары мен туыстарына дастарқан мәзірін ұйымдастырып, бас аспазшысына таңқалдырарлық тағам дайындауын бұйырады. Көп еңбектенген бас аспаз жаңа тағам ойлап шығарады. Ол жаңа жауған аппақ қарға ұқсағанмен,

әдісін көпшілікке жариялайды. Америкаға балмұздақ 1774 жылдары жеткен екен. Саудасаттықпен айналысып жүрген Филипп Лензи есімді саудагер Нью-Йорк газеттерінде өзінің Лондоннан әр түрлі тәттілерді, соның ішінде балмұздақты ала келгенін жарнамалайды. АҚШ президенті Джеймс Мадисонның әйелі Долли Мадисон 1813 жылы өзінің күйеуінің бал кешінде қонақтарға балмұздақ ұсынған көрінеді. Одан кейін балмұздақты қолдан жасау әдісінің өнімі Нью-Джерсидегі Нанси Джонсон деген әйел арқылы жүзеге асқан. Ол 1846 жылы қол құралын /фризер/ ойлап шығарған. Бірақ құралды патенттік тіркеуден өткізбеген. Тек, 1848 жылы 30 мамырда Йонг есімді азамат “Джонсонның балмұздақ жасау фризері” деген атпен тіркейді. Қазірге дейін балмұздақтың әкесі саналатын американдық балмұздақ өндіруші Якоб Фусселл Солтүстік Америкада,

тәтті болып шығады. Қонақтардың таңқалуында шек болмайды. Сол кезде І Карл бас аспазды шақырып, даярлау әдісін ешкімге айтпауын, тек патша дастарқанына ғана берілу керектігін ескертеді. Ақысына 500 фунт тағайындайды. Кейіннен, 1649 жылдары І Карл

Балтық теңізінде, Мэрилендте 1851 жылы әзірлейді. 1926 жылы Кларенс Вогттың көмегімен үздіксіз жұмыс істейтін ең алғашқы фризер жасалынады. Бұдан кейін өнім көлемді мөлшерде шығарыла бастайды. Ең қызығы, ежелгі Ресейде де

кілегейлі, пломбирлі және жеміш-жидекті болып бөлінеді. Оның ішінде майлылығы өте төмен көрсеткіште сүтті, ал жеміс-жидекті балмұздақтан майды кездестіру мүмкін емес.

Балдай тәтті дәмімен тіл үйргенімен қоса тамақты

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Қарбыздың дәні де дәрі

лин антиоксидант секілді қызмет етеді. Ол қан тамырларын кеңейтіп, артериялық қысымды төмендетуге көмектеседі.

Қарбыз дәні бүйрекке де өте пайдалы. Есте сақтау қабілетін де арттырады екен.

Қарбыз 93 пайызы судан тұрады. Оның шипалы екені де бәрімізге аян. Ас батпайтын аптап ыстықта азық та, сусын да болатын қарбыздың дәнінде де шипа мол екенін көбіміз біле бермейміз.

Қарбыз дәнін ұнтақтап, шай етіп демдеп ішуге болады. Ол ішек-қарын жолдарын тазартады. Қарбыз дәні ішектерді, жалпы ағзаны зиянды паразиттерден құтқарады. Оны ұнтақтап, жылы сүтке араластырып, бір апта таңертең және кешке ішу керек.

Дәннің құрамындағы цитрул-

Дәнде А, В, С витаминдері, темір, магний, марганец, кальций және тағы басқа элементтер бар. Сондықтан ол жаздыгүні көп терлеп, ағзада аталған витамин, минерал мөлшері азайған адамдар үшін де керек.

Қарбыз дәнінен шай дайындаудың жолы мынадай: дәндерді күн тікелей түспейтін көлеңке жерде кептіреді. Сосын ұнтақтап, шыны ыдысқа салып қою керек. 4 ас қасық ұнтақталған қарбыз дәніне 2 литр су құйып, 15 минут қайнатыңыз. Күніне 3 рет жылы күйде 1 стаканнан ішеді. Екі күн ішіп, екі аптадан

соң қайталауыңызға болады. Айтпақшы, қарбыз нитраттардан таза болғаны жақсы, осы жағын да ескере жүріңіз.

Қан аздықта құлпынай жеңіз

Ежелде қан аздық пен жатырдан қан кету, бала тұрақтамау сынды сырқаттарда науқасқа жаңа піскен құлпынайды шыны ыдысқа езіп берген екен. Зерттеушілер бұл әдістің қан қысымы мен семіздікке де дәру екеніне көз жеткізген. Химикатсыз піскен құлпынай жүрек қызметін жақсартып, инфарктің алдын алады екен. Зерттеушілер құлпынайдың құрамындағы С, В5, В6 витаминдері иммунитетті көтеріп, тұмауға шалдығуды азайтады. Жиі суықтайтын, көп жөтелетін, баспа (ангина) мазалайтын 8 жасқа дейінгі балаларға жазда құлпынайды

көбірек беру керек. Ол тәбетті ашып, ағзадағы витамин жетіспеушілігінің орнын толтырады. Ас қорытуды

жақсартуға да сеп, зәр айдауға көмектеседі, варикоз, тромбоз ауруларының қаупін азайтады.

Құлпынайда калий, цинк, темір, кальций, магний, қола мен фосфор, марганец пен кремний бар.

Ол білетін бір рецепт

Жазғы тұмау, күз-қыстағы суықтау маусымында ол үнемі бір рецепт қолданады. Тиімді, оңай. Әсіресе балалардың иммунитетін көтеруде қолайлы.

Жарты литрлік банкаға орташа лимонның жартысын қабығымен қоса ұсақтау етіп турайды. Үстіне сарымсақтың 7-8 тісін ұсақтап турап салады. Оған алдын-ала суытып қойған қайнаған су құйып, бетін жауып, 4 күнге қараңғы жерге қояды. Кейін оны сол күйінде тоңазытқышта сақтау керек. Осы қоспаны отбасыдағы 5 адам түгел күнде таңертең ашқарынға 1 ас қасықтан қабылдайды. Рас, аздап қышқылдау. Бірақ бұл қара күзден ерте көктемге дейін

олардың отбасын суықтаудың азабы, тұмаудың әлегінен сақтайды. Алда-жалда тұмау жұға қалса да жеңіл, тез өте шығады.

Лимон мен сарымсақ қоспасы витаминге бай, вирусқа қарсылық қуатын арттыратын, иммунитет көтеретін дайын витамин кешені – БАД десе болады. Олай дейтінім, БАД та дәрі болып саналмайды, бірақ ағзаны қажетті витаминдермен толықтыра отырып, ұзақ та тұрақты қолданса, көмегі жақсы екені дәлілденген ғой. Ол білетін рецепт те сондай. Денсаулығыма пайдасы болсын десеңіз оны қыркүйектен сәуірдің ортасына дейін үзбей жалғастырағыңыз дұрыс. Бірақ асқазан қышқылы жоғары, гастрит мазалайтын адамдарға бұл қоспаны қолдануға болмайды.

Гаймориттің дәрісіз емі

Әдетте гайморит кезінде дәрігерлер науқасты мұрын қуысын тесіп, ондағы іріңді алуға жіберіп жатады. Жағымсыз бұл процедура гаймориттен біржола құтқарады деу де қиын. Ал ол гайморитке қарсы мынадай рецепт бар ұсынады:

Қайың бұршіктерінен (дәріханадан алсаңыз болады) тұнба жасаңыз. Ол үшін 250 грамм арақ (спирт емес, арақ болғаны абзал) керек. «Чекушка» алсаңыз да болады. Оған ыдыстың жартысынан сәл аздау етіп (1/5 мөлшері) болатын етіп қайың бұршігін сала-сыз. Бетін мықтап жауып, қараңғы, жылы жерге қойыңыз. Оны күніне 2-3 рет шайқап, қозғап тұру керек. Белгілі уақыт өткенде арақ қоңыр түске енеді. Бұл емдік тұнба дайын деген сөз. Бірнеше қабатталған

шүберекті осы тұнбаға малып алып, маңдай тұсқа қояды. Компресс маңдаймен қоса қасты да түгел жауып тұру керек. Сыртнан целлофан және жылы орамал жауып, түні бойы ұстаңыз. Бұдан кейін науқас сыртқа кем дегенде жарты күн шықпағаны жөн.

Бұл ем кезінде маңдай тұс қызып, терісі аздап қызаруы мүмкін, бірақ оған уайымдамаңыз, ол тез қайтады. Ал қайың бұршігі тұнбасынан жасалған компресті аптасына бір-екі рет істесе жеткілікті.

Бұдан бөлек, осы тұнбамен кез-келген іріңді жарақатты емдеуге болады. Тамақ ауырып, құрғақ жөтел, қақырықты босату, анги-на кезінде де қайың бұршігінің тұнбасы керемет көмек бола алады.

Бүйрекке ем болатын рецепттер

Бүйректің сырты сыздап ауырған кезде жаңа жұмыртқадан бірді алып, таза ыдысқа құяды.

Бүйрек пен қуықта құм жиналса күн сайын таңертең ашқарынға астан 1 сағат бұрын

Үстіне 1 ас қасық бал қосып, араластырады. Дәкені екі қабаттап, әлгі қосындыны бүйректің көлеміне жететіндей жаймалап жағу керек. Оны ауырған жерге таңады. Сыртынан целлофан қойып, жылы орау керек. Түні бойы осылай ұйықтайды. Таңертең алып тастайды. Орнына суық тигізбей орайды. Бір емдеу барысы – 7 күн.

Үлкендеу екі қызыл, екі қара шалқанды еттурағыштан өткізіп, сығып, шырынын 300 грамм араққа араластырады. Аузын мықтап жауып, 15 күн қараңғы жерге қояды. Күн сайын 3 рет, әр жолы 30 грамнан ішеді. Бүйрек аузында жиналған құм-тасты зәрмен тысқа айдайды.

1 саткан қайың шырынын ішеді. Ол құмды қуады, тсты үгітуге ықпал етеді. Бүйрек жасушаларын тітіркендіріп, жұмыс қабілетін арттыруға көмектеседі.

Бүйрек ауырған кезде асқабақтың кептірілген гүлінен шай қайнатып ішіп, түрлі қабыну сырқаттарын жазуға болады.

Бүйректің тасын түсірудің қарапайым бір әдісі – зығырдың дәнінен 100 грамды 2 литр суға 10 минут ақырын қайнатып, әр 2 сағат сайын жарты стаканнан ішеді. Мұны таңертең ашқарынға бастап, ол күні басқа тағам ішпейді. Келесі күні де жалғастырады. Тастар екінші күннен бастап түсе бастайды.

Бетті баспаға әзірлеген
Бегімхан Ибрагим (КЕРІМХАНҰЛЫ)
Ақсу қаласының Абай атындағы №2 ЖОББ мектептің қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі
Павлодар облысы
Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі

Жылқы жабдықтары

Ер-тоқым

Ер-тоқым деп – ердің қаңқа басынан басқа барлық жабдықтарын айтады. Ер-тоқымның құрамына: тоқым, тебінгі (қалбыр), ішпек,

тоқымға сіңе берсе, ол тез шіриді. Сондықтан тоқымды терден сақтау үшін және аттың арқасына ер батпау үшін тоқымның астына қалыңдатып салынған жұқа

Ішкілік. Ішпек астынан төселетін, өте жұмсақ, таза көлемі ішпектей жалаң, жұқа төрткүл киіз.

Терлік. Тоқым, тебінгілерді терден қорғайтын әрі аттың денесіне тіке түсетін ең соңғы қабат. Аттың тері сіңетін болғандықтан «терлік» деп аталған. Терлік көбінесе қозы, лақ терісінен, қылқадан, жұмсақ иленген ешкі жарғағынан жаса-

болымсыз жауырды тер қатқан ішпек қажап жараға айналдырмауы үшін, жауырдың маңын қоралай қорғап қойылатын ортасы тесік шағын киіз.

Ойма. Аттың арқасында ірің кеулеген, яғни ұзаққа созылған жауыр-жара болса, оған ішпек батып ат арқасын қимамас ердің қапталына уақытша жасалған

ішкілік, көпшік, терлік, ат көрпе, мүйет, ойма, желқом, желдік ..., т.б. жатады.

Тоқым. Ердің қос қапталының астында орналасқан, аттың арқасын жауып тұратын жалпақ киіз. Тоқымды нығыз пісіріліп, жақсы иленген тірі жүннен жасайды. «Тірі жүн» деп көктемде туған марқа қозының күзгі қырқымын айтады. Киіз тоқымды көбінде былғарымен қаптап, жиегін қымбат матамен сырып тігеді. Оны сырмалы былғары тоқым дейді. Бұдан басқа көмкерме тоқым деген де бар. Тоқым жұмсақ болуы керек.

Тебінгі. Ердің қос қапталында үзеңгі бау басып тұратын жұқа жабылғы. Оны жұмсақ теріден немесе былғарыдан жасайды. Ол тоқым мен үзеңгі бауды терден сақтайды және үзеңгі аттың бүйірін қажамас үшін қажет. Мысалы, Махамбет Өтемісұлының жырындағы: «Тебінгі терге шірімей, Терлігі майдай ерімей...» деген тіркестер тебінгінің мазмұнын ашып тұр. Тебінгі ертүрлі формада жасалады. Оған мүйізден немесе ырғайдан жасаған мөрлер басылып, неше түрлі өрнек салынып, құйма, шытырма, үзбелермен сәнделеді.

Ішпек. Аттың арқа тері

жабынды айтады. Ішпек қоңыр аңның болмаса серкештің терісінен жұмсақ илеп жасалады. Тіпті жұқа матаның астарына мақта салып жасауға да болады. Ішпек тоқымнан үлкенірек болады.

лады. Қозының ұйысқан, шуаш жабағы жүнінен жасалған терлікті «жабағы» деп те атайды. Терліктің ең таптырмайтын бағалысы – қарақұйрық терісі.

Мүйет. Ат арқасына түскен

ойық.

Желдік. Кейбір қапталы тар немесе қысқа ерлерді керектенгенде ер аттың арқасына тимеу үшін қапталдың астына арнайы (биіктету үшін) қойылған жабдықты айтады. Кейде желдікті «желқом» деп те айтады.

Көпшік. Ердің үстіне салынатын жастық, ішіне жүн салып мата, барқыт, былғарыдан жасалады. Киізден сырып, жүнін жоғары қаратып әбден иленген ешкі, қой терісінен де жасалады. Матадан тігілген көпшіктің кәдімгі төрт бұрыш жастықтан айырмашылығы жоқ.

Ат көрпе. Арасына қой, түйе жүнін салып, шұға, атлас, барқыттан тыстап, астарлап тіккен көрпеше. Ат көрпені кейде мата қиықтарынан құрап, бұрыштарын кестелеп тігеді. Одан кейін үстіне күміс, алтын пыстан тартып мінгенде ерекше құлпырып, көздің жауын алады.

баспаға әзірлеген
Бегімхан Ибрагим
(КЕРІМХАНҰЛЫ)
Ақсу қаласының Абай
атындағы №2 ЖОББ
мектебінің қазақ тілі мен
әдебиеті мұғалімі
Павлодар облысы
Қазақстан Журналистер
Одағының мүшесі

АРТЫҚ БОЛМАС БІЛГЕНІҢ

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Шілдеhana

№№13-14

(394-395)

от 31 июля
2023 года

Шілдеhana – өмірге келген нәрестенің құрметіне жасалатын той.

Мал шаруашылығымен айналысқан қазақ халқы

Бұл ғұрыптың түпкі мәні бала мен ананы тіл-көзден сақтау, жын-шайтандардан қорғау дегеннен туындаған.

«Шіллә» («шілле») парсы

балалықтағы қарым-қатынастан бастау алады. Бала үшін мына өмірге келу психологиялық тұрғыда оған мамыражай, қуанышты сәт емес.

үшін мал мен жанға ие болатын, өмірді жалғастыратын, көйлек тігіп, сауын сауып, найза ұстайтын бір халықтың үміті. Бұл үміттің астарында халқымыздың жойылып кет-

адам өмірге келгеннен кейін, жақындарына сүйінші сұрап хабаршы жібереді.

Сүйінші хабарды жеткізгендер ұл туса – «ат ұстар» немесе «жылқышы», қыз туса – «көйлек тігер», «қырық жеті» немесе «сауыншы» туды деп хабарлаған. Одан кейін туған-туыстар, көршілер және алыс-жақын ағайындар шашу шашып келеді.

«қырық» деген мағына береді. Дәстүрлі қазақ қоғамында бала үшін туылғаннан кейінгі 40 күн уақыт қауіпті кезең саналған. Оған дейін нәрестеге көп адамды жолатпай, бала мен анасын жақсылап күткен. Әсіресе жас нәресте жатқан үйде үш (кейде 40 күнге дейін) күндіз-түні шам жағылып, «күзетілген». Кейіннен шілдеhana ұлттық ойын-сауық

Адам өмірге «келді» деп айтамыз, шын мәнінде «келтірді». Яғни оның өмірге келуі о бастан өзінің қалауымен болмаған жайт.

Бұл жайтты халқымыз терең түсініп, бала дүние есігін ашқанына той арқылы өз қуаныштарын жеткізеді.

Сүйінші сұрау барысында физикалық тұрғыда әйтеуір біреудің дүние есігін ашқаны ту-

пеуге әрекеті, балалардың шетіней бергендігінен жалықпай, баланы дүниеге әкелуге қорықпағандығы, баланың өмірінен үміт күтуі жайлы сыры жатр.

Әр шақалақтың мына өмірге жай келмей, сұрауының бары, өмірінің мәнімен бірге туылғандығын әлемге жария етіп той тойлауы арқылы – қазақтың адамды шақалақ кезінен мойындап, оған бас игенін көрсетеді. Баланың дүниеге келгенін қуанышпен қарсы алуынан, дүйім жұрттың көңілі ауып, той тойлауынан – баланың өмірде өз орны бар екенін, оның адам қатарында екенін шыр етіп кіндік тамған кезден бастап басқа адамдардың мойындағанын байқаймыз.

Психологиялық ілімде баланың өмір сүруінің іргетасы, базисі – либидо болса, қазақы болмысқа сай келетін экзистенциялық психологияда адамның өмір сүруге құлшынысы мен тілегі деп саналады.

Шілдеhana арқылы баланың өмір сүруге құлшынысын туа бітті арттыру көзделген. Өмір есігін жаңа ашқан сәбидің ғұмыры мерекелі, берекелі, мошылыққа толы болсын деп барын ортаға салып тойлайды. «Көп түкірсе – көл», баланың өмір есігін ашқанына тек ата-анасы емес, қауым ел жиналып, жақсы тілектер мен әуезді әнін арнау арқылы баланың өмір сүруге құлшынысын барынша арттыруға тырысқан.

баспаға әзірлеген
Бегімхан Ибрагим
(КЕРІМХАНҰЛЫ)
Ақсу қаласының Абай
атындағы №2 ЖОББ
мектептің қазақ тілі мен
әдебиеті мұғалімі
Павлодар облысы
Қазақстан Журналистер
Одағының мүшесі

Шілдеhana мәні алғаш нәрестені жын-періден қорғап, «күзету» деген сенімге саяды. Сондықтан оны «Шілде күзет» деп те атайды.

кешіне айналған.

Психологиялық мәні:

Адамның әлеуметтік келбеті –

ралы емес, шақалақтың өмірін болашақтағы ғұмырлық мәнмен байланыстыруы арқылы адамның өмірінің іргетасы – өмірлік мәні екендігін ұғынған. Бала – қазақ

Военно-спортивный отряд «Патриот»

С 5 по 30 июня 2023 года в Павловской СОШ был организован летний оздоровительный лагерь. В составе этого лагеря был и военно-спортивный отряд «Патриот». Лагерь и отряд предполагали лишь дневное пребывание детей. Лагерь работал 2 сезона, всего

открытия лагерной смены – ребята познакомились с режимом дня, с правилами и законами лагерной жизни, со своим воспитателем.

Одним из приоритетных направлений пришкольного лагеря «Патриот» является патриотиче-

лишь 18 дней. В начале сезона, на общем сборе, распределили основные поручения среди детей. Каждый ребенок был по собственному желанию определен в отделение. Отделение имело свое название, девиз. Учитывая возрастные особенности обучающихся, разработали направления своей работы.

В режиме отряда было предусмотрено двухразовое питание. Питание было разнообразным, детям нравилась еда.

А еще проводились патриотические мероприятия, спортивные мероприятия, культурно-массовые мероприятия, библиокасы.

За 2 сезона в отряде отдохнуло 14 учащихся в возрасте 10-14 лет. В первый день была проведена торжественная линейка в честь

своего воспитания. Формирование патриотического сознания включает в себя информирование о политических, экономических и социальных основах жизни Казахстана, воспитание у школьников уважения к государственной символике.

Они связаны со становлением личности патриота. Были проведены следующие мероприятия: викторина: «Мы пока еще ребята, но отважны как солдаты», мероприятие в сельской библиотеке: «Библиоканикулы, или лето с книгой», принятие присяги, маршрутная игра «Тропа испытаний», спортивное ориентирование «Там на неведомых дорожках», конкурс песен, пословиц, поговорок о Казахстане «Казахстан – Родина моя».

Наши воспитанники побывали на котловане в селе Галицкое. В райцентре Успенка побывали на экскурсии в пожарной части №17. Интерес вызвала поездка на новую детскую площадку в село Успенка. Мы провели конкурс рисунков на тему: «Я люблю тебя, мой Казахстан». Ежедневно проводились беседы о правилах безопасного поведения, о правилах по ТБ. Прошла интеллектуальная игра: «Что значит быть патриотом?». В завершение дня ребята рисовали боевые листки. Учителя физкультуры проводили «Веселые старты», разминки, игры в волейбол, много подвижных игр.

В лагере проводились кружки по английскому и казахскому языкам. (Литвин В.Г. и Есенгельдинова Г.Ж.). Библиотекарь Сергиенко Т.В. работала по реализации проекта «Читающая школа». В кабинете информатики работало интернет-кафе. Интересные мероприятия провела сельский библиотекарь Орумбаева Б.Т.

С большим удовольствием ученики готовились к курултаю. Целых 10 дней лагерь работал над реализацией проекта «Из глубины веков». Ученики изучали историю блюда, в школьной столовой готовили блюдо. Ребята узнали историю таких блюд, как: балкарские хычины, русские пироги, галушки, белорусские драники. В изучении забытых блюд помогли совет бабушек, совет мам, белорусский культурный центр, методист ДК Бакулина Л.В. и сельский библиотекарь Орумбаева Б.Т.

«Балкуырдак» - так называлось казахское национальное блюдо. Команда взрослых и детей дружно работала и приготовила прекрасное национальное блюдо. В защите блюда приняли участие: ЗДВР Кушмагулова Д.Б., начальник лагеря Карагаева Т.М., учитель физкультуры Удербасова Д.Б. Учащиеся 7 классов прекрасно защитили блюдо. На казахском языке выступил с защитой блюда Әбілмансур Амангелді. Вся команда показала свое трудолюбие и любовь к национальной кухне.

Другие блюда прекрасно дополнили балкуырдак. Стол получился богатым на блюда. Ребята получили прекрасный социальный опыт, расширили свой кругозор, стали более уверенными в работе на аудиторию.

Большинство проводимых мероприятий формировали позитивный социальный опыт, способствовали гражданскому становлению, развивали творческие способности, воспитывали чувство прекрасного, патриотизма.

Таким образом, цели, поставленные перед педагогическим коллективом лагеря, были достигнуты. Ученики хорошо отдохнули, получили новые знания, расширили свой кругозор.

А.К. Аусагитова,
воспитатель лагеря
«Патриот»
Руководитель НВТП
Королев Ю.Г.
Павловская СОШ
Успенский район

Я исповедую бесконечную уверенность в неограниченном могуществе воспитательной работы

А.С.Макаренко

Задачи, стоящие перед современной школой в настоящее время, иные, чем несколько лет назад. Да и те, кто решает сегодня эти задачи, стали другими. В

то же время школа, как всегда, выполняет главную общественную функцию – воспитание человека. И эта функция одна из самых сложных. На протяжении веков общество было недовольно воспитанием молодежи. Времена менялись, но задача воспитания подрастающего поколения всегда оставалась важнейшей, и решение ее всегда было противоречивым. В последнее время поиск новых средств воспитания детей становится все более актуальной задачей. Для школы как социального института проблема организации воспитательного процесса становится наиболее значимой. Содержание воспитания обеспечивает готовность человека к реализации комплекса социальных ролей в различных сферах отношений. Оно ориентировано на развитие личности, предполагает формирование тех качеств в человеке, которые составляют основу его взаимоотношений с людьми, обществом, государ-

ством и миром в целом.

Учебный год позади, а за спиной есть чем поделиться и можно назвать основными приоритетами воспитательного процесса, где были достигнуты большие цели и задачи, заняты призовые места не только на областном и республиканском уровнях.

Так, например, учащаяся СШ имени Б.Уахатова Елубай Тогжан в целях активизации творческого подхода к изучению профессий и для удачного выбора будущей профессии презентовала свой проект на областном конкурсе «Открываем мир профессий», заняв 1 место, получила путевку на республиканский этап, где заняла 1 призовое место.

2 место в данном конкурсе заняли также учащиеся Ямышевской СШ – Мағзам Ясмина, Кайбеков Даниял, Болат Рысбек, Ховалко Арина.

В конкурсе экологического направления «Табиғатты аяла» учащаяся Шакинской СШ Абылхасымова Марал заняла 2 место.

В конкурсе «Мен өз елімнің патриотымын» учащаяся Жамбылской СОШ Омиразова Азалия заняла 2 место, 3 место – учащийся Шакинской СШ Бектас Ислам.

В областном Слете «Юных инспекторов движения» 1 место было присвоено команде СШ имени Садуакаса Сатыбалдина.

В областном конкурсе «Ең үздік мектеп парламенті» 1 место заняла команда учащихся Шарбакинской СШ.

В областном конкурсе «Үздік Қыранбасшы-2023» заняла 1

призовое место юная учащаяся СШ имени С. Сатыбалдина Шуганова Зере.

В областном конкурсе «Мен мейірімді болуды ұйренемін» 1 место заняла учащаяся СШ имени С. Сатыбалдина Шуганова Зере, номинантом стала учащаяся Майкарагайской СШ Кабдрашит Адия.

В областном Слете «Адал ұрпақ» 1 место заняла команда Шарбакинской СШ.

Среди педагогов также были отмечены лучшие – призеры област-

ного конкурса «Үздік аға тәлімгер-2023» - Бексултанова А.К., ОШ села Айтей и Тайтуленова Д.К., Ямышевская СШ.

В 2023-2024 учебном году воспитательная работа в организациях образования проводится по следующим основным направлениям: духовно-нравственное воспитание; национальное воспитание; семейное воспитание; воспитание казахстанского патриотизма и гражданской ответственности; правовое воспитание; трудовое, экономическое и экологическое воспитание; поликультурное и художественно-эстетическое воспитание; интеллектуальное воспитание, воспитание информационной культуры; физическая культура, формирование здорового

образа жизни.

В воспитании и обучении в организациях образования приоритет отдается формированию у обучающихся качеств на основе общечеловеческих и национальных ценностей.

В организациях образования планируется провести ряд мероприятий в рамках акции «Девять месяцев – 9 мероприятий», которые, в свою очередь, пробудят у обучающихся интерес к учебе, здоровому образу жизни, уважению национального наследия и искусства, заботе окружающей среды.

В течение 2023-2024 учебного года организации образования планируют проведение мероприятий с учетом обеспечения высокого идейно-ценностного их содержания.

Приоритетами учебно-воспитательного процесса в организациях

образования являются обеспечение благополучия обучающихся, уважение и доверие к личности ребенка, обеспечение защиты прав детей.

Асем Оспанова,
методист отдела
образования

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

А мы любим отдыхать в Конырозеке!

Свои летние каникулы мы (три брата – Алишер, Асанали и Атанияз) любим проводить у дедушки с бабушкой в селе Конырозеке.

Что мы делаем?! Спим, сколько хотим. Потом нас ждёт завтрак или обед. Как придется.

Дедушка для нас – аташка, бабушка – апатуля. Бабушка говорит, что мы ее большие помощники. Цыплята, будущие курочки и петушки, мы их кормим и каждый день моем посуду для питья. И наливаем чистую воду.

За домом есть большой бассейн. Там мы купаемся. Это здорово. Поливаем грядки. Уже есть урожай огурцов. Клубника дала хороший урожай. Апатуля – гостеприимный человек. В бассей-

не всегда много детей. Мы ходим на зеленку и уличные тренажеры.

Апатуля кормит нас вкусняшками. Она готовит разные блюда. Больше всего любим манты, самсушки в духовке. Через день у нас – мороженое. А еще мы любим пирожки с любой начинкой. После Конырозека мы разедемся по своим родным селам – мы с Асанали поедем в Успенку, а Атанияз – в Козыкеткен.

Нам нравится отдыхать в селе Конырозеке!

**Алишер Бутаев, 4 класс
школа имени Ахмета
Байтурсынова
Успенский район**

Отдых на Жасыбае

Лето мне подарило хороший отдых. Мы всей семьей поехали на озеро Жасыбай. Нас было 5 человек: папа, мама и трое детей. Мы там купались, загорали, хорошо отдыхали. А еще катались на

катамаране, квадрацикле, лошадях. Я видел детеныша барсука.

А еще мы ходили в горы. Очень понравилось ходить по горам, потому что в Павлодаре и в селе Павлодарское гор нет!

А еще мы побывали в пещере Коныр Аулие. Это – священное, святое место. Что интересно, в пещере нет сквозняка. На улице стоит жара, а в пещере прохладно. Стены мокрые, а вода нигде не капает.

Самое удивительное: в пещере можно загадывать желание. Оно обязательно исполнится. Надеюсь, и мое желание исполнится.

Мне очень понравился летний отдых с семьей.

**Рахман Болат, 4 б класс
СОШ 35
города Павлодара**

Детская площадка в селе Конырозеке

Здравствуйтесь, уважаемые журналисты. Вы получаете каждый день письма. Вот и я решила поделиться с Вами и с ребятами хорошими новостями. А пишет Вам ученица 5 класса Павловской средней школы Тамирис Кушмагулова.

В прошлом году на территории нашей школы появилась детская площадка стоимостью 2 миллиона 600 тысяч тенге. Появилась благодаря замечательному человеку, спонсору Степанищеву Евгению Жориковичу. Мы проводим там свободное время во время перемен и в свободное время, и вечером после секций или соревнований.

А вот совсем недавно в центре села в парке возле обелиска появилась современная детская площадка и уличные тренажеры. В парке есть старая игровая площадка. Недалеко есть и «зеленка». На стадионе дети и взрослые могут играть в футбол, отдыхать.

Занятия спортом – это прежде всего наша занятость в летнее время. Детские площадки и уличные спортивные сооружения способствуют укреплению здоровья детей и взрослых. А еще это жи-

вое, человеческое общение.

Знаете, уважаемые взрослые, а за безопасность нашу можно не беспокоиться. На территории парка установлены камеры наружного наблюдения. Много камер, больше 20. Так что можно с радостью и удовольствием заниматься спортом.

Моя мама, ЗДВР школы, Кушмагулова Даметкен Бактыбековна, сказала, что государство позаботилось о детях и выделило большие деньги на площадку и тренажеры. В селе Конырозеке установлены воркаут площадка на сумму 1 789 000 тенге поставщик ТОО Made in O, игровая детская площадка на сумму 1 418 571 тенге поставщик ИП Добалова Ш.К., уличные тренажеры – 458 000 тенге. Теперь можно не выезжать в райцентр. Современная детская площадка и уличные тренажеры установлены и в нашем селе.

Спасибо государству за заботу о нас, детях!

**Таамирис Кушмагулова,
5 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Летние каникулы – это СУПЕР!

1 июня прозвучал Последний школьный звонок. На этом празднике я получила Похвальный лист, как отличница учебы. Потом была фотосессия. И мы отправились на каникулы! Ура! Ура! Каникулы!

Летние каникулы я провожу очень интересно и весело. В начале июня я поехала в деревню Козыкеткен. Это – родина моей мамы, там живет семья бабушки. И там я отдыхала, каталась на велосипеде и уезжала от злых собак. После отдыха у бабушки папа привез домой, в Кобырозек. Потом всей семьей мы съездили в Павлодар. В Павлодаре живут наши многочисленные родственники. Там мы тоже погостили.

27 июня три отличницы учебы Ясмин Жұмабай, Тамирис Кушмагулова и я поехали в Баянаул на отдых в лагерь. Из Успенского района поехали 10 человек.

В лагере «Жас Даурен» сначала мне было грустно, вокруг почти все незнакомые люди. А потом было очень весело. В лагере были хорошие мероприятия, концерты. А самое главное – было очень весело и очень вкусная еда! Мне нравилась

еда в лагере. Десять дней пролетели быстро.

Когда мы приехали из Баянаула в Павлодар, меня забрали родители. В Павлодаре меня ждала бабушка. Мы съездили в кафе и забрали мою тетю с троюродной сестрой. С чудесным настроением мы поздно вечером приехали домой! Дома меня ждала вкусная еда, как хорошо готовит моя мама! Целых три дня я отдыхала дома, провела бабушку, родственников, двоюродных братишек и сестренку. Побывала у подруг.

Впереди была поездка в Россию, в город Яровое. Дело в том, что Яровое от нашего села совсем недалеко. В этом же курортном городе мы просто шикарно отдохнули. Пошли в аквапарк, который называется Лава парк. В аквапарке весело, есть большие горки, на которых я каталась.

Сначала я с мамой скатилась на двойной плюшке, а потом я скатилась 2 раза сама. А на бассейне под номером 3 очень классные волны каждый час.

В Яровом очень много отдыхающих. Наши две семьи (четверо детей и наши мамы) отлично провели время! Без еды – никуда! Мы поели пончиков и попили коктейль. Потом мы поехали домой.

Я хорошо провела свои каникулы, много ездила, отдыхала. На-

деюсь, что и в оставшееся время я весело проведу каникулы!

Спасибо моим родителям за такой отдых. Летние каникулы – это супер.

**Аяулым Базкен 5 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Поездка в музей в Успенку

Мы с нетерпением ждали поездки в райцентр Успенка. Дело в том, что в райцентре открылся музей.

В большом здании бывшей типографии после хорошего ремонта разместился музей. В небольшом коридоре, сразу при входе в музей, на стене мы увидели карту своего (Успенского) района. С интересом рассмотрели карту, нашли свои села (Кобырозек и Дмитриевка). Наши школьники-то – из двух сел.

В музее нас встретил экскурсовод. Мы посетили несколько залов. В первом зале разместились экспонаты, посвященные Великой Отечественной войне. Фотографии участников войны и рассказы о них. Мы увидели стенд о нашем земляке, Герое Советского Союза – Милевском М.И. А еще мы увидели форму участников войны, форму медиков, ордена и медали. Это сдали в музей жители Успенки.

Следующий зал посвящен Ассамблее народа Казахстана.

В нашем районе проживают в мире и согласии более десяти народов и национальностей. У

нас в Кобырозеке работает белорусский культурный центр.

земляков – фермеров и предпринимателей. А еще были стенды, посвященные спорту. На архивных фотографиях «нашли» наших учителей физкультуры: Удербаяву Д.Б. и Молдабаеву Е.И.

А еще были старинные вещи: деревянные вилы, казанки, утюги на углях. Телефоны, патефоны, рушники, этажерки. Было и пианино. Все экспонаты находятся в хорошем состоянии.

Многие экспонаты мы увидели впервые. Ребята снимали на свои телефоны то, что особенно понравилось. А Ева Гребеневич сказала, что поездка в музей – это лучший день в ее жизни.

Поездка в музей нам понравилась.

**Таамирис Кушмагулова, 5класс
Павловская СОШ
Успенский район**

На игровой площадке в райцентре Успенка

Лето подарило нам хороший отдых и разные поездки. Мы побывали в музее, в походе на природу, отдыхали на площадке «на зеленке». Мы съездили на игровую площадку в райцентр Успенка. Дело в том, что в райцентре построили новую игровую площадку. Она располагается в центре села, недалеко от Дома культуры по улице Калинина. Есть и разные горки, карусели, качели.

Мы с удовольствием катались на разных горках и каруселях. Весело нам было. С хорошим настроением

мы провели не один час времени. Время быстро пролетело.

Спасибо нашим учителям за то, что мы хорошо провели время. С нами были наши учителя: Павлюк Н.И., Удербаява Д.Б., Есенгельдинова Г.Ж.

Отдых на игровой площадке нам понравился.

**Замир Гребеневич, 4класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Поездка в ПЧ - 17 Успенка

Пришкольный отряд «Патриот» посетил Пожарную часть №17, которая расположена в райцентре Успенка. Дорога хорошая, асфальтированная, так что школьный автобус быстро довез нас до Успенки.

В пожарной части нас уже ждали сотрудники ЧС и Пашутин Е.Н. Надо сказать, что экскурсия была интересная и познавательная. Мы прогулялись по караульному помещению, дежурной диспетчерской службы. А еще мы побывали в настоящем гараже, где стоят пожарные машины. Мы не только рассмотрели пожарную технику, но и посидели внутри машин. Рядом с нами были работники ПЧ - 17.

Нам рассказали, как надо вести себя на пожаре. Правильное поведение, оказывается, это залог успеха работы пожарных. А еще мы узнали, как, каким образом, с помощью каких средств можно ликвидировать огонь.

Мы с большим удовольствием ходили вместе со взрослыми по территории пожарной части. Не только наши мальчики, но и мы, девочки, забирались на технику,

пробовали себя в роли сотрудников ЧС.

У нас была возможность примерить костюм пожарного. И мы это делали с удовольствием.

Поездка нам понравилась. Самое главное, чтобы не было пожаров в наше непростое, жаркое летнее время.

Вместе с нами ПЧ - 17 посетил руководитель отряда «Патриот» Королев Ю.Г. и воспитатель Аусагитова А.К.

**Арина Пирогова 7 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Моя находка - кот Бэтмен

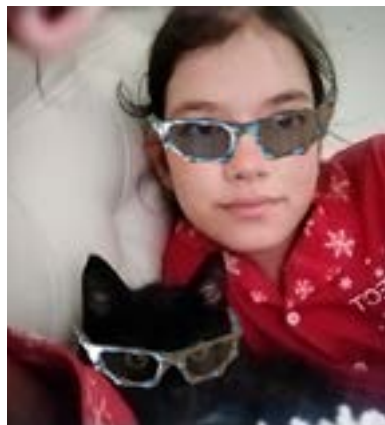
Наверное, у каждого человека есть любимое животное. Моего кота зовут Бэтмен, ему где - то 10-11 месяцев. Нашла я его на улице, вернее, на детской площадке. Мне стало его очень жалко, его гоняли собаки. Я принесла его домой, купила шампунь и помыла. Стал Бэтмен чистым и красивым. Он очень игривый и ласковый, любит со мной полежать и спит он со мной. Не так давно котик поймал мышку.

Сам он черный, ближе к лапкам на животике есть белая шерстка, рисунком сердечка, желтые глазки. Любит лежать с высунутым языком - это очень мило. Я его очень люблю.

Посмотрите, какой он красивый. Вот - на фото.

Бэтмен ест сухой корм. У него есть 2 миски: одна - с водой и другая для еды. Целый день мой котик играет или где - то спит, любит меня и мою маму, других членов семьи. Бэтмен боится ходить на улице, скорее всего, это

из-за того, что его собаки на улице гоняли.

Знакомая учительница сказала, что Бэтмен в моей жизни появился не случайно. Ему суждено с нами жить. И дарить нам счастье. И я с ней согласна!

**Тамирис Аскар, 6 класс
школа имени
Ахмета Байтурсынова
Успенский район**

Добрые дела в школе

На территории каждой школы есть пришкольный участок. Такой участок имеется и в нашей школе, на котором мы со своими одноклассниками проходим летнюю практику, работаем и весной, и осенью. Пришкольный опытный участок является неотъемлемой частью работы нашей школы. Выращивание растений - это увлекательный творческий процесс. Красивый, ухоженный пришкольный участок - гордость любой образовательной организации. К тому же воспитывает у обучающихся эстетические чувства, любовь к родной природе, к труду. Школьный участок - это также место, где обучающиеся приобретают основы экологических знаний, знания дизайнерского искусства. Ребята и учителя выполняют самую разнообразную работу: посадка, поливка, обработка удобрениями. Мы хотим, чтобы наша школа была красивой, поэтому выращиваем много красивых, ярких цве-

тов. На территории нашей школы находится несколько клумб, которые во время цветения очень красивы. Школьный учебно-опытный участок - это лаборатория биологии под открытым небом.

**Учащиеся СОШ №15 города
Павлодара**

Вот оно какое, наше лето

Наше школьное лето всегда очень насыщенное. В школе-гимназии № 7 г. Экибастуза в течение летних каникул работают несколько лагерей для школьников: пришкольный лагерь для на-

чальной школы «Мұрагер», школа олимпийского резерва и НОУ «Дарын», языковая школа «Полиглот», спортивно-туристический лагерь «Жиһангез», пришкольный лагерь «Ашық әлем». Ребята, посещавшие эти лагеря, с большой теплотой отзываются о всех мероприятиях, которые проводят для них учителя и школьные библиотекари.

Ежедневно после утренней зарядки все ребята читают книги в рамках акции «Брось мышку - возьми книжку». Ежегодно 6 июня в нашей школе проходит акция «Читаем Пушкина вместе». В этот день ученики, посещающие пришкольные лагеря, читают произведения поэта, принимают уча-

стие в увлекательных викторинах и конкурсах. Будущие первоклассники, посещающие «Малышкину школу», на уроках узнали, кто такой А.С. Пушкин, а также выполняли задания, связанные с жизнью и творчеством поэта. Ученики пришкольного лагеря «Мұрагер» посвятили этот день сказкам А.С. Пушкина: отвечали на вопросы викторины, инсценировали отрывки, смотрели мультфильмы, провели конкурс рисунков. Для ребят, посещающих интеллектуальный лагерь «Дарын», школьный библиотекарь С.В. Акимова провела интеллектуальную игру «Со мною Пушкин говорит...». Ребята с удовольствием выполняли задания - литературный конструктор, литературное лото, собирали пазлы с иллюстрациями сказок, называли переводчиков произведений поэта на казахский язык. В заключении посмотрели клип «Цвет настроения Пушкин» и сделали сэлфи с поэтом.

Для ребят, посещающих пришкольный спортивно-туристический лагерь «Жиһангез», состоялось увлекательное путешествие в мир приключенческой литературы. Герои приключенческих книг - всегда смелые, сильные, неутомимые, стремящиеся открыть новые горизонты, изменить жизнь. Они увлекают своим примером, им хочется подражать, - искать и не сдаваться. Приключенческая литература - это не только увлекательное времяпровождение, но и прекрасный способ развить воображение и обогатить внутренний мир. Библиотекари подготовили книжную выставку-чемодан «Вслед за искателями приключений» и провели обзор книг. Юным туристам очень по-

нравилась форма мероприятия - книги о приключениях находились в двух чемоданах советского периода. Библиотекарь Светлана Владимировна познакомила присутствующих с книгами, доставая их из чемодана.

Представить сегодня казахскую литературу без замечательных стихов Музафара Алимбаева, отмечающего в этом году 100-летний юбилей, невозможно. Школьные библиотекари в игровой форме познакомили детей пришкольного лагеря «Мұрагер» с биографией и творчеством замечательного поэта. Ученики отгадывали загадки, сочиняли поэмы; собирали литературный конструктор и читали отрывки из

стихотворений; выступали соавторами поэта, убирая лишние прилагательные в стихотворении «Какие бывают слова»; играли под стихотворение «Летят, летят»; инсценировали стихотворения «На что похоже солнце» и «Уроки вежливости». В завершении мероприятия Светлана

Владимировна прочла ребятам стихотворение «Благословение акакала».

30 июня прошло интересное мероприятие «Литературный зоопарк: животные в детских книжках». Ребята выполняли интересные задания, отгадывали загадки; выполняли задания «Найди пару» и «Кто это?»; собирали литературные пазлы; называли авторов сказок о животных; играли в игру «Правда или ложь»; в музыкальном конкурсе не только угадывали, какой герой поет песню, но и активно подпевали.

В начале июня стартовала интересная акция «Люблю. Читаю. Делюсь». Суть акции проста. Каждый участник фотографируется с любимой книгой и составляет небольшой, но вдохновенный отзыв о ней. Ученики нашей школы-гимназии активно делятся своими книжными пристрастиями, которые публикуются в Instagram-аккаунте школьной библиотеки.

Вот какое у нас интересное лето!

**Арина Рафикова, 9 класс
школа-гимназия № 7
г. Экибастуз**

Шитье - мое увлечение

Меня зовут Гусарова Милана. Я очень люблю шить. Начала шить я в 9 лет. Поначалу у меня мало что получалось. Потом на телефоне я нашла видео, стала учиться. После нескольких попыток у меня стало неплохо получаться.

Сначала я сшила одежду для маленькой куклы. Брала ткани, нитки, иголку, ножницы. Шила я многое: это куклы, единороги, мишки и другое.

Прошло 2 года. Мне уже 11 лет.

На Новый год домой приехала из России старшая сестра Диана, студентка в Белово, и привезла в подарок швейную машинку. Она маленькая, компактная, шьет хорошо, как большая бабушкина машинка. Я так была рада подарку!

Сейчас я много шью. И мне мое увлечение очень нравится. Надеюсь, оно и дальше будет приносить много радости и позитива.

**Милана Гусарова, 5б класс
Павловская СОШ
Успенский район**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

Лагерь «Айналайн» - незабываемый отдых!

Наша школьная жизнь богата разными событиями. Я, к примеру, люблю участвовать в разных конкурсах и соревнованиях. Даже принимал участие в Республиканских соревнованиях по легкой атлетике. Наша команда заняла 2 общекомандное место.

Как спортсмену, активисту, мне дали путевку в лагерь «Айналайн» в Астане. Хочу сказать, что лагерь отдыха и развития «Айналайн» - это очень хорошее место. Лагерь располагается в Астане в Университете. Мы отдыхали целых 10 дней. И было нас не много и не мало, а 900 учеников за одну смену.

4 дня нашего отдыха - это выездные мероприятия, потому что очень много отдыхающих из села. Вот нас из Успенского района было 12 человек. У нас была возможность посмотреть нашу столицу и достопримечательности. ЭКСПО, Хан Шатыр, Байтерек, национальный музей Республики Казахстан, кинотеатр. В кинотеатре мы посмотрели интересный фильм. Фильм нам понравился. И многое другое мы успели посмотреть за выездные дни.

В лагере мы занимались многими интересными делами, познакомились с новыми друзьями, ходили на кружки, занимались спортом. Отдых наш был полноценным. Были развивающие программы. Кружков было много, целых 20. Некоторые девочки даже учились актерскому мастерству; а у всех была возможность посетить кружок будущих бизнесменов.

В первые дни мы привыкали жить одни и сами заботились о себе, словно во взрослой жизни. Нас кормили очень вкусно и полезно. Нам давали салат, первое и второе на обед и ужин, на завтрак ели кашу с хлебцами с какими -

нибудь фруктами, также давали хлеб с маслом. Был и полдник. Со временем мы привыкли к приему пищи в одно и то же время, без перекусов.

Как мы жили? Жили мы комфортно. У каждого в комнате был душ, туалет и раковина, а также было 2 кровати: одна двухъярусная и одна обычная. Я расположился на двухъярусной кровати сверху, кровати были удобные и вместительные. Так же в комнатах стояли урны, тумбы 4 шт., 2 шкафа и 2 стола. Вскоре мы привыкли к условиям жизни в университете, словно мы здесь учимся.

Каждый вечер у нас проводились дискотеки, а также приезжал артист «QANAY». Он отвечал на вопросы детей из лагеря и во-

просы директора самого лагеря и спел 3 песни. В университете, в основном, все говорят на казахском языке, так что, если вы хотите поступить в Назарбаевский университет, нужно знать казахский и английский языки. В лагере было более 900 человек из разных городов и областей. Еще у нас проводились конкурсы, за которые отрядам начислялись звездочки. Интересно прошел День Астаны - 6 июля.

В общем, лагерь «Айналайн» - очень дружелюбное место, где не важно, какой ты национальности и на каком языке ты говоришь. Директор лагеря сказал, что мы первые русскоязычные дети, которые побывали в лагере «Айналайн». Нам выдавали белую футболку и кепку «Ай-

налайн». Мы, успенцы, были рады, что отдохнули в «Айналайне». Каждый ученик может хорошо учиться, заниматься спортом, участвовать в интеллектуальных конкурсах и олимпиадах. Главное - найти себя в жизни, знать, чего ты хочешь добиться в своей жизни. Это - стимул! И не надо откладывать на завтра, жизнь у нас - ОДНА!

Лагерь оставил у меня в памяти кучу радостных и веселых воспоминаний. Я ни капельки не пожалел, что поехал в лагерь «Айналайн». И другим ребятам желаю отличных успехов в учебе и спорте, побед в конкурсах и марафонах, хорошего летнего отдыха!

**Расул Кумуков, 8 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Мои летние каникулы - СУПЕР!

Мне очень нравятся каникулы. А летние каникулы больше всего. Летом самые длинные каникулы: можно гулять с друзьями, ходить на стадион или просто спать до обеда.

Первый месяц отдыха оказался для меня очень интересным. У папы с мамой был отпуск, и мы провели много времени вместе. А время мы провели в Павлодаре. Для мамы город Павлодар - это «моя

юность, моя студенческая жизнь. Первое место работы».

Именно с этими днями, проведенными в городе, у меня связаны самые яркие события и впечатления лета. Нам очень нравится ездить на трамвае. Большой, светлый, а самое главное - быстрый вид транспорта. Никаких пробок. Движение - только по светофору. Папа - полицейский говорит, что так меньше будет аварий.

Чем еще мы занимались в Павлодаре? На квартире у тети весело отметили день рождения братишки Мусы. Еще мы часто ходили на набережную и в парки. В парках есть различные развлечения: включая карусели, машинки и водные аттракционы.

Но больше всего мне понравилось ездить на скутере. Мне нравилось ходить в кинотеатры или просто гулять пешком по городу. Люблю смотреть на многоэтажки. Папа говорит, что в одной 9-этажке живет больше людей, чем в нашем селе. Все может быть. А еще нам удалось несколько раз с семьей сходить на пикник на природу. Мы хорошо отдохнули и вернулись домой.

Я очень люблю летние каникулы и так весело проводить время с родными.

**Али Такижанов, 3 класс
Павловская СОШ
Успенский район**

Как Милана отдыхала в деревне

В пятницу вместе с мамой я приехала в гости в деревню Копырозов. Это - в Успенском районе. Приехали мы к хорошим знакомым. У них есть домашние животные. В доме живут 2 кота - Филька и Барсик. А на улице 2 собаки - Альфа и Рекс. Ещё есть домашние пчелы.

До 8 часов вечера в поле пасутся коровы. Потом они приходят домой. Их доят аппаратом и руками, потом из молока делают сметану.

Есть и огород, там растут кабачки, огурцы, помидоры, морковь, свекла, зелень. Есть ягоды - клубника и физалис. Созрела малина, мы с мамой ходили кушать свежую ягоду. Растет и слива, а вишня не уродилась. Есть и 2 яблони. Вечером надо поливать грядки теплой водой из чана. А поздно вечером можно и в душ сходить, за день вода хорошо нагрелась.

Расскажу о котах. Кот Филька черный, глаза зеленые. У Барсика тоже зеленые глаза. На шубке черные полоски, а сам он серый. Барсику 5 лет. Я люблю рисовать его портреты. Правда, Барсик не сидит спокойно. Я уже нарисовала 2 портрета Барсика, и хорошо к нему отношусь.

Мы приезжаем редко. Жарим шашлыки и пьем чай из старинного самовара на дровах. Из свежих овощей мама приготовила салат. Мы на улице кушаем, слушаем музыку и разговариваем.

В нашей семье все городские: дедушка с бабушкой, мама и я. Но мне в деревне хорошо. В степи

растут необычные цветы. Желтые степные цветы мне очень понравились!

**Милана Тыршу,
3 класс «Ж»
школа 42 города Павлодара**

№№13-14
(394-395)

от 31 июля
2023 года

В гостях в Калачинске

Лето подарило нам отдых. А многие из нас съездили к своим родственникам, которые живут не близко.

Сейчас я вам расскажу о своей поездке в Россию в город Калачинск к своему деду с бабушкой!

Выехали мы утром, сама поездка занимала около 6 часов. Но где-то 40 минут - час мы стояли на границе. Было пасмурно, и со всех сторон по небу плыли тучи. Но я бы не сказала, что было холодно, было немного прохладно, а так очень даже тепло.

Когда мы уже заехали в город Калачинск, к деду, мы даже немного заблудились, так как чинили мост. И нам пришлось объехать почти полгорода, чтобы доехать до места. Дед с бабушкой живут в частном доме, как и у нас. Когда мы приехали, нас встретила бабушка Марина и двоюродная Арина, а дед куда - то отъехал по делам. Но он быстро вернулся. Мы немного по-

говорили, и дед Сергей поехал показывать нам город.

Город Калачинск - красивый город в Омской области, находится в 88 километрах от Омска. Мы многое посмотрели из достопримечательностей. Мне очень понравилась старая церковь. Стены у церкви были небесно - голубого цвета, а купола - белого цвета. Красивое сочетание нежных цветов. Говорю так, потому что неплохо рисую и умею сочетать цвета. А вечером первого дня праздновали встречу. Стол был запоминающийся!

На следующий день мы с Ариной пошли в кафешку. Мы заказали пиццу, картошку и нагетсы. Но перед тем как сделать заказ, мы ждали Ариного младшего брата. Пока мы его ждали, сходили на фонтан и в парк. В парке праздновали какой-то праздник, я уже не помню, какой, если честно. Кажется, это был день

города. Нас приглашали в хороший вод, но мы отказались, спешили в кафешку. Пока гуляли, мы встретили маленьких пони, один был белым с голубыми глазами, а другой коричнево - белый с серо - зелеными глазами. Нам разрешили их погладить. Они были очень милые. Позже где - то под вечер мы с Ариной решили что-то приготовить, я готовила брауни, а Арина - оладьи. Получилось вкусно, все оценили.

На следующее утро мы с бабушкой Мариной готовили шаурму, она получилось очень вкусной! Нам было грустно уезжать.

Природа там красивая, особенно поля горчицы. Там меня сфотографировали. Поездка мне очень понравилась!

А вот фотографий нет. Мы много общались.

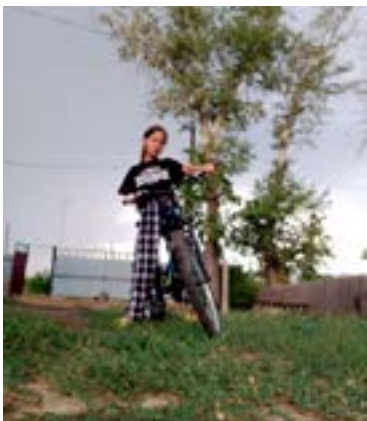
Кира Новикова,
6 класс
Павловская СОШ
Успенский район

Летние каникулы в деревне

Лето 2023 года надолго останется в моей памяти. Я его провела вместе с братиком в деревне Козыкеткен Успенского района. Эта деревня - маленький мирок вдали от города, где нет городской суеты и шума.

Каждое утро мы просыпались от пения петухов, выходили на улицу, садились на крылечко и слышали, как тихо шелестят листья на деревьях, как пахнут ароматами бабушкины цветы.

Это лето было жарким, и мы ча-

сто ходили купаться на озеро за деревней. В этом озере водится рыба. Рыбаки приезжают на рыбалку.

Иногда мы плавали в бассейне, который во дворе установил дедушка. Конечно, я не только отдыхала, но и помогала бабушке по хозяйству. Поливала огород, кормила цыплят, собирала ягоды.

Поездки на велосипеде не давали мне скучать. Мы с друзьями катались по парку, выезжали

за деревню и встречали коров.

Вот и заканчиваются мои каникулы. Но я знаю, что следующим летом я обязательно приеду сюда, в деревню Козыкеткен, и оно (лето) будет еще более интересным и красочным.

Инара Жумагалиева,
5 «Г» класса
СОШ имени М. Ауэзова
г. Павлодар

Добрая летняя традиция

В нашей семье есть добрая традиция. Каждое лето мы семьей ездим в соседний Щербактинский район на озеро Маралды. Это совсем не далеко от нашего села. Многие наши односельчане ездят семьями на лечебное озеро. Купаются, загорают, отдыхают.

Вот мы утром приехали в Маралды. Там уже было очень много людей, и почти сразу все побежали купаться. Песок был очень горячий.

Вода в озере солёная и если ты расслабился и ляжешь на спину, ты будешь держаться на плаву. Мой братик Карим почти не выходил из воды. Мы сделали перерыв и покушали. Мы расстелили свою клеенку и покушали на лежаке. Еду можно брать из дому и напитки тоже. Мы брали перекус из дома, так нам хорошо. И пошли дальше купаться.

Въезд на территорию плат-

ный. Нам, детям, бесплатно, а с мамы и папы по 1 тысяче тенге. Сейчас в Маралдах красиво, благоустройство. После купания в озере можно помыться в душе. Вода греется от солнца. Когда много народу, вода в душе не успевает нагреться, бывает прохладная. Грязь в озере полезная, лечебная.

Мы убрали за собой и пошли к машине. Мы поехали домой. Нам нравится отдыхать на озере в Маралдах.

А еще мы любим ездить отдыхать в Павлодар, ходить по набережной, любоваться городом. Даже фото сделали семейное.

Дария Орумбаева, 6б класс
Павловская СОШ
Успенский район

№№13-14

(394-395)

от 31 июля
2023 года

Адрес редакции:
Республика
Казахстан, 140000,
г.Павлодар,
ул. М.Жусупа, 27,
каб. № 232
Телефон
редакции:
8 (7182) 32-82-63,
twoi_mir@mail.ru

Учредитель:
Общественная
организация
ОДЮО

Гл. Редактор
А. Аипова

Редакторы:
А. Аипова
Т. Суворова

Дизайнер:
А. Сюендыкова

Периодичность
выхода:
1 раз в месяц

Выпускающий
детский
редактор:
Нурия Тукебаева

Территория распространения - Павлодарская область. Собственник и учредитель:
ОО «Областная детско-юношеская организация Павлодарской области». Газета
зарегистрирована в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство о постановке на учет средств массовой инфор-
мации №7917-Гот12.12.2006 г.

БАЛАНЫ ТЕРЕЗДЕН ҚҰЛАУДАН ҚАЛАЙ ҚОРҒАУҒА БОЛАДЫ

**БАСТЫ ҚАҰІП-
МОСКИТ ТОРЛАРЫ**

**ЕСТЕРІҢІЗДЕ БОЛСЫН
МОСКИТТОРЫ ҚОРҒАУШЫ
ЕСЕС, КЕРІСІНШЕ**

**БАЛАНЫҢ ТЕРЕЗЕ
ҮСТІНДЕ ОЙНАУЫНА
ЖОЛ БЕРМЕҢІЗ**

**ТЕРЕЗЕНІ БЕКІТКІШТЕРСІЗ
ТІГІНЕН АШЫҚ ЖЕЛДЕТУ
РЕЖІМДЕ ҚАЛДЫРМАҢЫЗ**

**БЛАҒА ТЕРЕЗЕНІҢ ҚАЛА
АШЫЛАТЫНЫН
КӨРСЕТПЕҢІЗ**

Оттың пайдасы мен зияны туралы қорыту

1. Сіріңке мен оттықпен ойнамауымыз керек.
Олар өртке әкеліп соқтыруы мүмкін.
2. Газ плитасына жақындамау керек.
3. Газ плитасы жанып тұрған кезде асханада жалғыз қалмау.
4. Разеткаға жақындама, оған әрбір заттарды тықпа, әйтпесе ток ұрады.
5. Аулада от жақпа ол өртке әкеліп соғуы мүмкін.

Суда қауіпсіздікті сақтау тәртібі ережесі

Су қоймаларының жағасында, сондай-ақ суда саяхаттық сапар өткізу барысында және су объектілерінің жанында болған кезде сақтау қажет:

- саяхат және сапар өткізу барысында қатысушылармен олардың судағы тәртібі және қауіпсіз шараларын сақтау жөнінде тұрақты түсіндірме жұмысын жүргізу қажет;
- қауіпсіз немесе арнайы орындарда суға түсу;
- суға шомылар алдында шомылу орнын барлау керек. Суға түсер жердің суы мөлдір, түбі таза, тырбиған алғашсыз, балдырсыз, су астындағы тастарсыз, дінгексіз, иірімсіз, шұңқырсыз және түбінде лайсыз т.б. болу керек;
- ескерту және тыйым салынып жазылған қалқандар орнатылған жерлерде суға түсуге тыйым салынады;
- суда шомылу шекарасы бұйқалармен, жоңқаланған, өзара байланған сырғауылдармен және т.б. белгіленген болу керек;
- судың жағасында балаларға үнемі қарау қажет!
- мас болып суда жүзуге болмайды. Мас күйіндегі адам кеңістікте адасады, қозғалыс қабілетінен айырылады;
- шулап ойнау, қатты айқайлау, бірін-бірі өсіресе күтпеген жерден суға итеріп, лақтыруға болмайды, бұл тентектік салқын суға сезімділігі арта түсетін нәзік адамдарды естен айырып, нәтижесінде қайғылы жағдайға әкеп соқтыруы мүмкін;
- суға арнайы және жабдықталған орындарда сүнгуге болады. Суда жүзіп жүрген құрылыстардан суға баспен секіру қауіпті, өйткені су астында адам өміріне қауіп төндіретін заттар болуы мүмкін;
- қайық, құтқару құралдары бар жерлерде ғана арнайы маманның жетекшілігімен суда жүзуге болады;
- суда қауіпсіздікті сақтау тәртібінің ережесін бұзу қайғылы оқиғаға, суда адам шығынына әкеп соқтыруы мүмкін!

